



2
1

Fotoreportage Langhill Farm

Langhill Farm is het melkveeproefbedrijf van de Universiteit van Edinburgh. De in Nederland geboren Wim Bosma heeft de dagelijkse leiding op het bedrijf met 240 melkkoeien, 200 stuks jongvee en 350 schapen. Bekijk de fotoreportage op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine.

Wim Bosma bedrijfsleider op proefbedrijf van Schotse universiteit

Nederlandse baas op Schots top-melkveebedrijf

Als achtjarig jongetje emigreerde Wim Bosma met zijn ouders naar Schotland. Vier jaar geleden greep hij de kans om aan de slag te gaan op het proefbedrijf van de Universiteit van Edinburgh. Als bedrijfsleider moet hij vechten voor voldoende budget en tegen een oprukkende stad. Ondertussen blijft de droom van een eigen melkveebedrijf knagen.

Met zijn handen onder het glijmiddel, bloed en stro stapt Wim Bosma uit het afkalfhok. „Weer een tweeling. Jammer genoeg twee stierkalveren“, zegt hij met een hoorbare teleurstelling. Even later als hij zijn handen heeft gewassen en we in zijn kantoor zitten, geeft hij tekst en uitleg. „Van alle afkalvingen hebben we jaarlijks 12 tot 13 procent tweelingen.“ Liever had hij een lager

percentage. „Koeien met tweelingen krijgen we over het algemeen minder goed dragend, omdat ze moeilijker opschonen.“

Rasechte Nederlander

De koe die net is bevallen van de tweeling, heeft voor hem een speciaal tintje. Het was de eerste koe die bij zijn aanstelling als

farmmanager afkalfde. Sinds viereenhalf jaar is Bosma bedrijfsleider op Langhill Farm. Het proefbedrijf tegen de buitenwijken van de Schotse hoofdstad is eigendom van de Universiteit van Edinburgh. Hij is hoofdverantwoordelijk voor het melkveebedrijf met 240 koeien, 200 stuks jongvee en 350 schapen. In 1980 verruilde Bosma met zijn ouders

het Groningse platteland voor de Schotse laagvlaktes. Zijn vader was bedrijfsleider op een melkveebedrijf in Sauwerd en koos voor het avontuur aan de overkant van de Noordzee. Zijn opdracht was om voor een Nederlander een zoogkoeienbedrijf om te bouwen tot een melkveebedrijf.

Wim Bosma zelf studeerde in 1996 af aan de Universiteit van Edinburgh. Via verschillende omwegen kwam hij begin 2010 terug. Waarom? „Omdat ik graag met melkkoeien werk en ik wist wat ik hier zou aantreffen”, reageert hij. De 42-jarige melkveehouderijman heeft de dagelijkse leiding op het proefbedrijf. Langhill Farm heeft twee hoofdfuncties: het mogelijk maken van praktijkonderzoek en het in de praktijk laten werken van landbouwstudenten en veearts in opleiding. Het melkveebedrijf behoort tot de topbedrijven van Schotland. Op de kast in zijn kantoor pronkt een award met een glazen kopstuk en een houten statief. In het glas staat gegraveerd: 'Top-4 beste Schotse melkveebedrijven in 2011'. „Ja, dat is alweer te lang geleden. Ik had gehoopt dat we dit jaar weer een gooi naar de award konden doen, maar helaas.”

Geen maïs

Zijn vrouw Sarah heeft thuis de koffie klaar. We stappen in zijn blauwe Engelse Jeep en rijden naar hun huis dat aan de andere kant van het erf ligt. Het huurhuis is een privilege voor de bedrijfsleider van het proefbedrijf. Aan de achtertuin grenzen de weilanden van het bedrijf. In de serre heb je een prachtig uitzicht over de glooiende heuvels waar de dragende vaarzen en droge koeien grazen. Hij wijst naar een droogstaande Holstein-Friesian koe. „Dat is onze eerste honderdtonner.”

We nemen plaats in de serre. Buiten is het droog en zacht weer, maar een dik pak wolven gunt de zon geen kans. Bosma noemt het typisch Schots weer. Groeizaam weer voor gras, niet voor maïs. „Een melkveehouder in de buurt heeft wel eens geprobeerd om maïs te telen, maar het is hier te koud en het groeiseizoen voor maïs is te kort.” In

totaal beslaat Langhill Farm 240 hectare land, waarvan 200 hectare gras en 40 hectare tarwe. Bij zijn aanstelling in 2010 wilde de Nederlandse emigrant niet te veel veranderen. De vorige bedrijfsleider had ruim 30 jaar de leiding over het melkveebedrijf gehad en gezien de productieresultaten was er ook geen aanleiding voor. De gemiddelde melkproductie oversteeg ruim de 10.000 liter per koe. Bosma noemt de resultaten het gevolg van decennialang op melkproductie fokken. Bij zijn start merkte hij wel de keerzijde van dit eenzijdige fokbeleid. De melkveestapel kampte met vruchtbaarheidsproblemen en een korte levensduur. „Ik ben daarom wat van de index afgestapt”, legt hij uit. Stieren met een hogere vruchtbaarheid en een sterkere bouw, hebben nu zijn voorkeur. Hij besloot ook te gaan werken met driewegkruisingen met Holstein, Noors Roodbont en Brown Swiss. De Holsteins krijgen twee inseminaties met een Holstein-stier. Als ze de tweede keer nog niet dragend zijn, worden ze geïnsemineerd met Noors Roodbont. „We willen dat de vruchtbaarste koeien Holstein blijven en de minder vruchtbare koeien meer vruchtbaarheid erven van de kruising.” Inmiddels heeft hij 16 dochters rondlopen uit de kruising Noors Roodbont x Holstein. De eerste daarvan is nu dragend van een Brown Swiss-stier en kalft binnenkort af. Bosma is met zijn fokkerijbeleid een pionier in Schotland. „Je ziet wel dat er in Schotland animo voor komt, maar melkveehouders wachten af en kijken hoe het ons bevalt.”

Verhogen levensduur

De voormalige vruchtbaarheidsproblemen wijdt de bedrijfsleider niet alleen aan het fokkerijbeleid. „Het afkalven van de vaarzen was een groot probleem. Ze waren veel te vet bij het afkalven.” Daarom pas hij het jongveeantsoen aan. De vaarzen zien er nu aanmerkelijk magerder uit, wat soms voor bezorgde reacties zorgt. „De hoogdragende vaarzen lopen nu aan de rand van de stad. We krijgen nu af en toe telefoontjes van burgers die zich zorgen maken of we de koeien wel

voldoende voeren”, grinnikt Bosma.

Bij zijn aanstelling was de gemiddelde levensduur van de koeien 2,2 lactaties met een tussenkalftijd van 413 dagen. Inmiddels is de levensduur verhoogd naar 2,5 lactaties met een tussenkalftijd van 393 dagen. Zijn streven is om de levensduur verder te verhogen naar 5 à 6 lactaties.

De laatste grote verandering die hij heeft doorgevoerd is het graslandmanagement. „Als je over het gras kijkt, ziet het er mooi groen uit, maar het heeft geen productiviteit.” De reden is volgens hem dat het gras al minstens veertig jaar niet is vernieuwd. Daarom is hij sinds een paar jaar geleidelijk het oude gras aan het vervangen en hij wil tegelijk de bodemvruchtbaarheid verbeteren. Hij teelt de eerste twee jaar tarwe op het voormalige grasland en zaait daarna de stukken in met nieuw gras. Op de eerste stukken met nieuw gras merkt Bosma al een verschil in productiviteit. „Het jonge gras is twee weken eerder klaar dan het oude gras.” Daarmee heeft hij zich wel een probleem op de hals gehaald. Het gras maaien en inkuilen laat hij door de loonwerker in de buurt doen. Bosma laat alles in keer doen, omdat anders de kosten voor loonwerk te hoog oplopen. „Ik probeer nu elke keer een middenweg te vinden wanneer ik het jonge en oude gras tegelijkertijd laat maaien en inkuilen.” Gemiddeld kuilen ze drie sneden gras per jaar in. De eerste snede komt doorgaans eind mei, de tweede midden juli en de laatste eind september.

IBR-uitbraak

De veestapel van de universiteit heeft voor Schotland de hoogst mogelijke gezondheidsstatus. „We hebben geen BVD en leptospirose en rekenen erop dat we vrij zijn van paratuberculose.” De officiële vrijstelling voor de laatste ziekte ontbreekt, omdat bij een laatste test één koe positief werd bevonden. Bosma vermoedt dat het om een vals positieve test gaat. „De enige positieve test was die honderdtonner die je daar ziet lopen. Maar als ze werkelijk besmet is, was ze niet zo oud ▶

Rollend jaargemiddelde van 10.490 liter

De 42-jarige Wim Bosma is bedrijfsleider op het melkveeproefbedrijf Langhill Farm van de Universiteit van Edinburgh. Het bedrijf telt 240 melkkoeien, 200 stuks jongvee en 350 schapen. Het grondareaal bestaat uit 240 hectare land, waarvan 200 hectare gras en 40 hectare tarwe. Over de afgelopen 12 maanden molk het bedrijf gemiddeld 228 koeien met een rollend jaargemiddelde van 10.490 liter per koe. Het vet- en eiwitpercentage bedroeg respec-

tievelijk 4,28 en 3,39 procent. De gemiddelde tussenkalftijd was 393 dagen. Hij levert zijn melk aan de Schotse zuivelcoöperatie Milk First. De huidige melkprijs (week 38, 2014) is 33 eurocent per liter. Vorige winter piekte de melkprijs nog op 42 eurocent. Met Wim Bosma erbij, heeft het proefbedrijf in totaal zes fulltime arbeidskrachten in dienst. De Nederlander van origine woont op het proefbedrijf samen met zijn Schotse vrouw Sarah (43).





„Als je over het gras kijkt, ziet het er mooi groen uit, maar het heeft geen productiviteit“, aldus Wim Bosma. „De reden is dat het gras al minstens veertig jaar niet is vernieuwd.“

en had ze niet zoveel melk gegeven.“

De laatste keer dat hij met grootschalige gezondheidsproblemen bij zijn dieren te kampen had, was in 2012. Langhill Farm werd toen getroffen door een IBR-uitbraak. „Mijn voorganger was in 2008 gestopt met de IBR-vaccinatie en dan weet je dat je een keer met een uitbraak te maken krijgt. Ik was het dus die dat mocht meemaken“, zegt hij sarcastisch. Hoewel de uitval beperkt bleef tot een koe, waren het vooral problemen met de vruchtbaarheid die voor de grootste schade zorgden. Tegenwoordig vaccineert hij de koeien weer tegen IBR, evenals tegen BVD, leptospirose, ringworm en het rotavirus. De jonge vaarzen krijgen nog een enting tegen Salmonella.

Oprukkende stad

De koeien lopen van mei tot en met september dag en nacht buiten. Twee keer per dag worden ze gemolken. Het afkalfseizoen is van augustus tot en met april, met een piek in de wintermaanden. In november als ze weer in de ligboxenstal staan, worden de eerste koeien weer geïnsemineerd. Dit gebeurt tot eind juni. „Langzaam wil ik de inseminatieperiode inkorten, maar we kunnen niet te streng zijn, omdat we anders te weinig koeien overhouden.“

Om de melkkoeien in de wei te laten zien, verlaten we de serre en stappen we weer in de Jeep. De koeien lopen aan de overkant van de weg. De weg is een drukke doorgangsroute van Roslin naar Edinburgh. Vroeger was Roslin een rustig dorpje. Tegenwoordig is het een druk voorstadje van Edinburgh. Om de oprukkende stad de ruimte te bieden, moet ook Bosma de komende vijf jaar ongeveer 40 hectare grond afstaan.

„De recessie is nog in mijn voordeel, anders waren sommige stukken grond al lang als bouwkveld verkocht.“ Hij heeft van de universiteit te horen gekregen dat hij met zijn verminderde grondareaal hetzelfde aantal koeien moet onderhouden. „Ik moet efficiënter

worden.“ Daarom is hij nu al het grasland aan het vernieuwen. Om verder gras te besparen, wil hij het jongvee meer stro gaan bijvoeren. De komende jaren zal van hem meer worden verwacht. Zijn opdracht vanuit de universiteit is om elk jaar financieel break-even te draaien.

„Op vorig jaar na is het ons altijd gelukt.“ Hij wijdt het aan de vele investeringen in grasland en afrastering die hij heeft moeten doen. Aan het begin van elk jaar moet hij een begroting voor de universiteit opstellen. Het is een jaarlijkse strijd om voldoende financiën te krijgen. „Ik moet voor mijn budgetten vechten.“ Investeringen in grond zijn geen optie voor de universiteit. Nieuwe grond aangrenzend aan de boerderij is niet te koop voor een betaalbare prijs. De bouwkveldschat hij op minstens 300.000 euro per hectare. Voor agrarische grond in zijn regio zijn de prijzen volgens Bosma een kleine 40.000 euro per hectare. Hij baalt niet alleen van het areaal dat hij moet inleveren, maar ook omdat goede kwaliteit grasland verloren gaat. „Vroeger dumpten ze het slachtafval uit de stad op deze grond. Daardoor is dit nu heel vruchtbare grond.“

Hopen op ene kans

Bosma manoeuvreert zijn Jeep over de smalle glooiende paden die de weilanden van elkaar

scheiden. „We hebben een goede en droge zomer gehad“, vertelt hij. „De afgelopen twee jaar was het extreem nat. In 2012 viel er zelfs 2.000 millimeter regen. Twee keer zoveel als gemiddeld.“ Het grillige weer zorgt ervoor dat hij voortdurend moet opletten dat de koeien het grasland niet te veel vertrappen. Voor hem een moeilijk vak. „Ik ben niet genoeg weideboer, omdat ik er nooit ervaring in heb opgebouwd. Graag zou ik in Nieuw-Zeeland ervaring hebben opgedaan. Dan zou ik het beste van beide systemen kunnen toepassen.“ Met de Nederlandse melkveehouderij is hij nauwelijks bekend. Na de emigratie in 1980 is hij nog maar een enkele keer in Nederland geweest.

Andere Nederlandse melkveehouders in Schotland kent hij niet. Hij heeft wel een vermoeden waarom Schotland niet in trek is bij Nederlandse melkveehouders. „Vroeger in het guldentijdperk was iedere gulden vijf Britse pond waard. Nu is één euro 0,80 Britse pond. In Noord-Amerika of Australië kun je als Nederlandse melkveehouder voor hetzelfde geld veel meer krijgen.“ Zelf droomt hij al vanaf zijn jeugd van een eigen melkveebedrijf. Alleen is hij aangewezen op huren, maar volgens hem is er haast geen aanbod van te huur staande melkveebedrijven. Toch blijft hij hopen op die ene kans. „Als ik iets tegenkom, zou ik er meteen voor gaan.“ ■

Voor het eerst minder dan 1.000 Schotse melkveehouders

De Schotse melkveehouderij is vooral geconcentreerd aan de westkust van het land. Onder invloed van de warme Noord-Atlantische oceaanstroom is het in deze regio een paar graden warmer en valt er meer neerslag in vergelijking met de rest van Schotland. Door het goede en lange grasseizoen houden veel Schotse melkveeouders hun koeien op een wijze die is gebaseerd op het Nieuw-Zeelandse weidesysteem. Aan de oostkust van het land waar Wim Bosma boert, liggen de intensieve melkveebedrijven. De Schotse melkveehouderij heeft de afgelopen tien jaar flink aan omvang ingeboet. In 2002

waren er nog 199.000 melkkoeien in Schotland. Vorig jaar waren het er nog ongeveer 180.000. Een daling van 10 procent. In 2002 telde Schotland nog 1.639 melkveeouders, tegenover 998 vorig jaar. Het gemiddeld aantal koeien per melkveebedrijf is van 122 in 2002 gegroeid naar ongeveer 160 koeien in 2013. De Schotse melkveestapel is met 10 procent van het totaal aantal melkkoeien in Groot-Brittannië de kleinste. Engeland (1.212.000), Noord-Ierland (285.000) en Wales (224.000) hebben allemaal meer koeien dan hun Schotse bondgenoot. Dit najaar was er serieus sprake van een Schotse afschei-

ding. Op het nationale referendum van 18 september wees de Schotse bevolking onafhankelijkheid af. In een nek-aan-nek race sprak een kleine meerderheid zich uit tegen afscheiding van Groot-Brittannië. Volgens Wim Bosma een positieve uitslag voor de Schotse landbouw en zeker voor de binnenlandse melkveehouderij. „De Britse zuivelverwerking is sterk versnipperd met veel verwerkers. Veel Schotse melkveeouders leveren hun melk aan Engelse partij. In Schotland zijn maar twee sterke zuivelverwerkers. Als we daarvan afhankelijk worden, zie ik het somber in.“